

καὶ ἡ ἔκπτωσις ὅλων τῶν λοιπῶν καθορισμῶν, ὑποδεικνυομένη ἄλλως τε συντόμως μόνον.

Καὶ οὕτω ἐπερατώθη ἡ ἐξέτασις τῆς πρώτης ὑποθέσεως ὅτι «τὸ ἔν» εἶνε.

Δευτέρα ὑπόθεσις : τὸ "Ἐν δὲν εἶνε.

I. Συνέπειαι διὰ τὸ "Ἐν ἐπὶ σχετικῆς μὴ—θέσεως αὐτοῦ (κεφ. 24)

Παρακολουθοῦντες τὰς συνεπείας τῆς ἀρνητικῆς ὑποθέσεως ὅτι «τὸ ἔν δὲν ὑπάρχει» δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀναμένωμεν νὰ εὑρωμεν νέα κατ' οὐσίαν προλήματα. Δὲν πρόκειται ὅμως ἀπλῶς νὰ ικανοποιηθῇ ἡ τυπικὴ ἀνάγκη τῆς παντομεροῦς διεξαγωγῆς τοῦ θέματος· ὁ Πλάτων εἶχε καὶ αὐτοτελὲς συμφέρον νὰ δείξῃ ὅτι καὶ περὶ ἐκείνου τοῦ ὁποῖου τὸ μὴ-εἶναι γίνεται παραδεκτὸν εἶνε δυνατόν πολλὰ τ' ἀληθῆ νὰ λεχθῶσι, ὅτι καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ ὑπόθεσις τοῦ μὴ-εἶναι ἐμπερικλείει ἔν εἶναι, ἐφ' ὅσον ἀκριβῶς τὸ μὴ-εἶναι τοῦτο πρόκειται νὰ νοηθῇ καὶ νὰ λαμβάνῃ χώραν ἐν σχέσει πρὸς ὀρισμένον ὑποκείμενον. Εἶναι καὶ μὴ-εἶναι εἶνε ἐξ ἴσου θέσεις τῆς διανοήσεως καὶ ὡς τριαῦται ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα, ὅχι μόνον δὲ δὲν ἀποκλείουσιν ἀλλήλα ἀλλὰ τὸ ἔν ἀπαιτεῖ καὶ ἐμπερικλείει τὸ ἄλλο. Ἡ συμπλοκὴ αὕτη τοῦ Εἶναι μετὰ τοῦ μὴ-εἶναι καὶ τοῦ μὴ-εἶναι μετὰ τοῦ Εἶναι θὰ ἦτο, καὶ ἐὰν ἀκόμη τίποτε ἄλλο δὲν ἐπρόκειτο νὰ πορισθῶμεν ἐκ ταύτης κέρδος, αὕτη καθ' ἑαυτὴν διδακτικόν, ἴσως τὸ διδακτικώτερον παράδειγμα τῆς «ἀναμίξεως» ἐκείνης τῶν ἔννοιῶν τῆς ὁποίας ἡ βεβαίωσις καὶ παντιχόθεν διαφώτισις ἐν στενωπότητι εὑρίσκεται σχέσει πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ὅλης ταύτης ἐρεῦνης.

Ἡ διεξαγωγὴ τοῦ πρώτου τούτου ἐπιχειρήματος εἶνε κατὰ τοῦτο ἀξιοπαρατήρητος ὅτι στηρίζεται, τονίζουσα τοῦτο ἰσχυρότατα, ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως καὶ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τὸ λεγόμενον νὰ ἔχῃ ἔννοιάν τινά, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς παραλλήλου ἀποδείξεως ἐν τῇ πρώτῃ ὑπόθεσι (142 C, ἀν σελ. 243 ε). Τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκφέρεται τὸ ἔν θέτει τοῦτο αὐτοδικαίως ὡς ἀντικείμενον γνώσεως (*γνωστόν τι*) διάφορον ὅλων τῶν λοιπῶν, ἀδιάφορον εἰάν ἀποδίδεται εἰς αὐτὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. Διότι καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ περιπτώσει μανθάνομεν τι εἶνε ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται τὸ μὴ-εἶναι, καὶ ὅτι εἶνε διάφορον ὅλων τῶν λοιπῶν. Ὅταν λοιπὸν ἀποδίδεται εἰς τὸ ἔν τὸ μὴ-εἶναι λαμβάνει χώραν : πρῶτον, γνώσις αὐτοῦ διότι ἄλλως δὲν θὰ ἐγνωρίζομεν τί θέλομεν νὰ εἴπωμεν, καὶ δεύτερον, διαφορὰ ἀπὸ πάντων τῶν λοιπῶν· καὶ οὕτω δυνάμεθα πολλὰ νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν σχέσει πρὸς αὐτό. Δὲν ὑπάρχει : ὅχι μόνον ὅμως τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ μετέχη πολλῶν ἀλλ', τοῦναντίον, εἶνε τοῦτο ἀπαραίτητον εἰάν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς καὶ ὄχι περὶ ἄλλου τινὸς πρόπει νὰ ἰσχύσῃ τὸ λεχθέν. Ἐάν δὲν

ἐπρόκειτο περὶ αὐτοῦ, τοῦ ἑνός, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ μὴ-εἶναι, ἀλλὰ ἐγένετο λόγος περὶ ἄλλου τινός, τότε κατ' ἀρχὴν δὲν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἰπώμεν περὶ αὐτοῦ οὔτε τὸ ἐλάχιστον. Ἀπαξ ὅμως προϋποθέσωμεν ὅτι αὐτὸ τὸ ἔν και ὄχι ἄλλο τι δὲν ὑπάρχει, τότε, κατ' ἀνάγκην, θὰ ἀποδοθῆ εἰς αὐτὸ ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ «τὸ δ' ε» καθὼς και πλείστα. ἄλλα (160 C — 161 A).

Ἐφοῦ δὲ ἐπὶ τῇ βίσει ταύτῃ εὐκόλως συναχθῆσει ὅλη καθορισμῶν (ὁμοειδές, ἰσότης και τὰ ἀντίθετα), ἀκολουθεῖ (161 E) ἡ σπουδαία ἀρχὴ ὅτι τὸ μὴ-ᾔν ἐν ἀνάγκῃ ἐν ὁρισμένη τινὶ ἐννοίᾳ νὰ μεταλαμβάνῃ τοῦ εἶναι ἐν τῇ ἐννοίᾳ τούτέστιν ὅτι εὐρίσκεται ἀκριβῶς εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην ἢ ὅποια ἀποδίδεται εἰς αὐτό. εἶναι σημαίνει τὴν ἀλήθειαν τοῦ λεγομένου· ἐὰν τὸ λεγόμενον ἐκφράζει τὴν ἀλήθειαν τότε ἐκφράζει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶνε· τὴν ἐξήγησιν ταύτην θὰ ἐπεθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν ἰδιαιτέρως διὰ ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι νομίζουσιν ὅτι τὸ εἶναι τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὰς ἰδέας ἀντελαμβάνετο ἀπαραιτήτως ὁ Πλάτων ὡς ὑπαρξίν ὁμοίας φύσεως πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων. Κατὰ ταῦτα τὸ ἐν εἶνε μὴ-ᾔν. Διότι ἂν πράγματι δὲν ἦτο μὴ-ᾔν, ἐὰν και ἐπ' ἐλάχιστον ἔπαυε νὰ εἶνε μὴ-ᾔν, θὰ ἦτο ἀμέσως ᾔν. Ἀνάγκη ἄρα, ἐὰν πρόκειται νὰ εἶνε μὴ-ᾔν, νὰ ἔχη, οἶονεὶ ὡς δεσμὸν ὁ ὁποῖος συγκρατεῖ αὐτὸ εἰς τὸ μὴ-εἶναι, τὸ εἶναι μὴ-ᾔν; ἀκριβῶς ὡς ὁ προσδιορισμὸς ᾔν, διὰ νὰ εἶνε τέλειον εἶναι, ἔχει ὡς δεσμὸν τὸ μὴ εἶναι μὴ-ᾔν. Διότι οὔτω μόνον τὸ ᾔν θὰ εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον και τὸ μὴ-ᾔν δὲν θὰ εἶνε, ὅταν τὸ μὴ ᾔν, διὰ νὰ εἶνε τέλειον, μετέχει τοῦ εἶναι (κατάφασις) τοῦ εἶναι-ᾔν, τοῦ μὴ-εἶναι (ἀρνήσις) τοῦ εἶναι μὴ-ᾔν, τὸ δὲ μὴ-ᾔν, διὰ νὰ εἶνε και τοῦτο τελείως μὴ-ᾔν, μετέχει τῆς ἀρνήσεως τοῦ μὴ-μὴ-ᾔν-εἶναι και τῆς καταφάσεως τοῦ εἶναι-μὴ-ᾔν. Συνεπῶς τὸ εἶναι μετέχει τοῦ μὴ-εἶναι και τὸ μὴ-εἶναι τοῦ εἶναι, και ἄρα τὸ ἐν ὅταν δὲν εἶνε μετέχει κατ' ἀνάγκην τοῦ εἶναι, ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ μὴ-εἶναι (162 E — 168 B). Τινὲς ὑπέλαβον ὅτι ὁ δεσμὸς σημαίνει ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐνεργουμένην σύνδεσιν ὑποκειμένου και κατηγορουμένου (copula). Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ συνδέσεως τοῦ ὑποκειμένου και τοῦ κατηγορουμένου· πρόκειται περὶ τοῦ δεσμοῦ ἢ μᾶλλον τῶν δεσμῶν τῆς λογικῆς ἀνάγκης ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀκριβῶς γίνεται και ἐν τῷ ποιήματι τοῦ Παρμενίδου χρῆσις τόσον τῆς ἐκφράσεως «δεσμὸς» (δεσμὸς πείρατος και πείρατα δεσμῶν, fr. 8, 26 και 31 Diels) ὅσον και τῆς λέξεως πέδαι (ἐπίσης ἐν τῇ σημασίᾳ τῶν δεσμῶν 8, 14: μοῖρ' ἐπέδησεν 8, 37: 10, 6).¹⁾

(1) εἶνε πολὺν καταφανῆς ἢ ἀναφορὰ εἰς τὸ κείμενον τοῦ ποιήματος τοῦ Παρμενίδου· πρὸβλ. ἀνήσει 162 συμ. πρὸς Παρμ. 8, 14 ἀνήκε πέδησιν, ἔχειν πρὸς Παρμ. 8, 15, 31· εἶναι ἢ πρὸς ἔστι γὰρ εἶναι — τούτέστι διὰ νὰ εἶνε τελείως και τὸ εἶναι (διὰ νὰ ἰσχύῃ ἀπολύτως ἢ δήλωσις «εἶνε, ὑπάρχει»).

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ μετὰ ταῦτα ἀκολουθῶν συλλογισμὸς ἐνδεχόμενον νὰ φανῆ αὐθαίρετος καὶ ἥκιστα φυσικός: Ἐποὶ ἄρα δύναται εἰς τὸ μὴ-ὄν-εἶν νὰ ἀποδοθῆ τόσον εἶναι ὅσον καὶ μὴ εἶναι, θὰ ὑπάρχει κατ' ἀνάγκην ἐν αὐτῷ καὶ ἡ μεταβολὴ (*μεταβάλλειν, μεταβολή*) ἐκ τῆς μιᾶς καταστάσεως εἰς τὴν ἄλλην, συνεπῶς κινήσις, ἀλλοίωσις, γένεσις καὶ φθορά. Διότι πάντοτε σημαίνεται μεταβολὴ ὅταν περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λέγεται ὅτι ἔχει οὕτω καὶ πάλιν ὅτι δὲν ἔχει οὕτω. Ἐπ' ἑτέρου ὅμως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ λάβῃ χώραν ἐν αὐτῷ κινήσις ἢ ἄλλη τις ἀλλοίωσις διότι αὗται θὰ ἐσήμαινον μετάβασιν (*μεταβαίνειν*) ἐκ τινος εἰς τι, τὸ μὴ-ὄν ὅμως οὐδαμοῦ εἶνε, καὶ κατ' ἐξῆς. Ἐπο: ἴσταται, εὐρίσκεται ἐν ἀκινήσεια καὶ κατ' ἐξῆς. Ἐναντίον τῶν πόρισμάτων τούτων δύναται εὐκόλως νὰ ἐγερωθῶσιν ἀντιρροήσεις. Π. χ. ὅτι ἡ ἀκινήσεια καὶ τὸ ἀναλλοίωτον ἀπαιτοῦσιν ὄχι ὀλιγώτερον τόπον ἢ, ἐν γένει, παραμονὴν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, περὶ τῶν ὁποίων ὅμως ἐλέχθη ὅτι δὲν δύναται ν' ἀποδοθῶσι εἰς τὸ μὴ-ὄν. Ταῦτα πάντα θὰ ἠδύναντο μᾶλλον νὰ λεχθῶσιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐναντίας θέσεως, αὐστηρῶς ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς νῦν θέσεως ὄφειλον ν' ἀποδειχθῶσι ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον.

Ἰδιαιτέρως δὲ δὲν καθίσταται καταφανὲς πῶς ἡ μετάβασις ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ μὴ-εἶναι εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ μὴ-μὴ-εἶναι, καὶ ἀντιστρόφως, εἶνε εἰς θέσιν νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἐν τῇ διανοήσει μετάβασιν (ἐκ τοῦ εἶναι εἰς τὸ μὴ-εἶναι καὶ ἀντιστρόφως) ἐκείνην ἢ ὁποία θὰ μῖς δώσει τὴν ἐννοίαν τῆς ἀλλοιώσεως, τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς. Νομίζομεν ὅμως ὅτι δυνάμεθα, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ κεφ. 21 πρὸς τὸ ὁποῖον παραλλήλως βαίνει ἡ ἔρευνα αὕτη, νὰ παραδεχθῶμεν ὡς βίαιον τὸ ἐξῆς: Ἐποὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ διανοήσει οἱ δύο οὗτοι θεμελιώδεις τρόποι τοῦ θέτειν: κατάρσεις καὶ ἀπόφασις, κατ' ἀνάγκην θὰ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐν τῇ διανοήσει μετάβασις ἀπὸ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ἀπόφασιν καὶ ἀντιστρόφως: εἶνε ἄρα αὕτη, ἐν γένει, εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ὡς ἰδιάζων τρόπος τοῦ ἐνεργεῖν ἢ ἰδιάζουσα λειτουργία τῆς διανοήσεως, εἶνε συνεπῶς εἰς τὴν διάθεσιν μας καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ νοητὴν τὴν γένεσιν. Οἱ ὅροι οἱ ὁποῖοι βεβαίως ὄφειλον νὰ συντρέξωσι: ὁ χρόνος καὶ τὸ συνεχές, εἶχον μνημονευθῆ εἰς τὴν παράλληλον ἔρευναν (κεφ. 21), δὲν ὑπάρχει δὲ ἀνάγκη νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐνταῦθα ἐκ νέου, διότι τὸ ἐνδιαφέρον ἐστρέφεται ἐνταῦθα κυρίως εἰς τὸ ὅτι διὰ νὰ φθάσωμεν, ἐν γένει, εἰς τὴν ἐν τῇ διανοήσει μετάβασιν δυνάμεθα ἀδιαφόρως νὰ λάβωμεν ὡς ἀφετηρίαν τόσον τὸ εἶναι ὅσον καὶ τὸ μὴ-εἶναι. Ὁπωσοῦν παραμένει ἀληθὲς ὅτι ὁ Πλάτων δὲν ἐπραγματεύθη ἐνταῦθα ἐπαρκῶς τὸ εἶναι τοῦ μὴ-ὄντος καὶ τὴν συνάρειαν αὐτοῦ πρὸς τὴν γένεσιν ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς ἀρέσκειται νὰ πράττῃ τοῦτο, ὑπέδειξε τὸ φανμαστόν τοῦ προβλήματος καὶ μόλις μόνον ἔθιξε βαθύτερον ἀγούσας σκέψεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἀκριβῶς τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐξετάζεται λεπτομερέστερον εἰς τὸν ἐπόμενον διάλογον, εἶνε λίαν πιθανὸν ὅτι ἤδη κατὰ τὴν ἐπο-

χὴν ἐκείνην εἶχε κατὰ νοῦν ὁ Πλάτων νὰ πραγματευθῆ εἰδικώτερον αὐτὸ εἰς μέλλον σύγγραμμα ἀρκεσθεῖς, ὡς ἐκ τούτου, πρὸς τὸ παρὸν εἰς ἀπλᾶ προανακρούσματα.

II. Συνέπειαι διὰ τὸ Ἐν ἐπὶ ἀπολύτου μή-θέσεως αὐτοῦ (κεφ. 25).

Ἐὰν νῦν λάβωμεν ἐκ νέου τὰς ἐννοίας ἐν ἀπολύτῳ ἀπομονώσει τότε τὸ μὴ-εἶναι σημαίνει ἀπουσίαν τοῦ εἶναι (*οὐσίας ἀπουσίαν*), ὅχι ἄρα ὅτι τὶ ἀπὸ ὠρισμένης ἀπόψεως δὲν ὑπάρχει, ἀπὸ ὠρισμένης δὲ ἀπόψεως (*πως*) ὑπάρχει, ἀλλὰ ὅτι ὅταν λέγομεν οὕτω ἀπλῶς: «δὲν ὑπάρχει» ἐννοοῦμεν ἅτι κατ' οὐδένα τρόπον, ἐν οὐδεμίᾳ ἐννοίᾳ εἶνε ἢ ὅπωςδήποτε μετέχει τοῦ εἶναι. Ὅμοίως ἐκπίπτει καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ ἀφοῦ ταῦτα, ὡς γνωστόν, σημαίνουσι μεταλαμβάνειν τοῦ εἶναι ἢ στερεῖσθαι αὐτοῦ. Ὅτι ἀπὸ οὐδεμιᾶς ἀπόψεως εἶνε, δὲν δύναται οὔτε εἶναι νὰ κέκτηται οὔτε νὰ ἀπολέσῃ αὐτὸ οὔτε νὰ μεταλάβῃ αὐτοῦ· οὐδ' ἐν γένει εἶνε δυνατόν νὰ μεταλάβῃ τινός, διότι ἐὰν μετελάβανέ τινος τὸ ὅποιον θὰ ἦτο, θὰ μετελάβανεν οὕτω αὐτοδικαίως καὶ τοῦ εἶναι. εἶνε ἄρα ἀπολύτως ἀνεπίδεκτον παντὸς οἰουδήποτε καθορισμοῦ, συνεπῶς καὶ γνώσεως, παραστάσεως, ἀντιλήψεως, ἐξηγήσεως. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς οὐδεμίαν ὁπωςδήποτε ἐννοουμένην κατάστασιν εὐρίσκεται.

εἶνε περιττὸν σχεδὸν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι οὕτω αἴρεται καὶ πᾶν κῦρος αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως διότι τὸ νὰ ἰσχύῃ αἴτη θὰ ἐσήμαινε (κατὰ τὸ 161 E) ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει ὅπως ἐλέχθη καὶ τοῦτο θὰ ἦτο ἤδη εἶναι. Οὕτω δὲ ἀποδεικνύεται διὰ τρίτην φορὰν ὅτι ἡ ἀπόλυτος θέσις εἴτε τοῦ εἶναι εἴτε τοῦ μὴ-εἶναι, εἴτε ἐν γένει οἰουδήποτε τῆς διανοίας καθορισμοῦ αἴρει αὐτὸ τοῦτο τὸ διανοεῖσθαι καὶ τὸν καθορισμὸν καὶ ὅτι ἄρα, τελειωτικῶς, μόνον σχετικὴ θέσις δύναται νὰ λάβῃ χώραν. Θέτειν σημαίνει σχετίζειν.

III. Συνέπειαι διὰ τὸ Μὴ-ἐν ἐπὶ σχετικῆς μή-θέσεως τοῦ Ἐνὸς (κεφ. 26).

Ἡ κατανόησις τοῦ τόσον δυσχεροῦς ὅσον, ἀφ' ἑτέρου, καὶ ὑψίστης σπουδαιότητος κεφαλαίου τούτου ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ δύο προϋποθέσεων: πρῶτον νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ὑπόθεσις «τὸ ἐν δὲν εἶνε» σημαίνει τὴν σχετικὴν μή-θέσιν ἢ ὁποία, ὡς ἐπίσης σχετικὴ θέσις, ἀποτελεῖ μόνον ἄρνησιν τῆς ἀπολύτου θέσεως, δεύτερον νὰ προσέξωμεν καλῶς εἰς τὴν ἀναστροφὴν τοῦ ζητήματος κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐκ ἴσου, ὑποκείμενον δὲν εἶνε αὐτὸ τὸ ἐν ἀλλὰ τὸ μὴ-ἐν, ἢ συσχετικὴ τοῦ ἐνὸς ἐννοία, τοῦ ὅπερ ὅμως σημαίνει τὸ χ τῆς πείρας ὡς ἔχομεν ἤδη τὸ δικαίωμα νὰ παραδεχθῶμεν, ἀφοῦ μάλιστα θὰ εὐρωμεν ὅτι ἀκριβῶς τὸ κεφάλαιον τοῦτο παρέχει τὴν σαφεστέρην τούτου ἐπιβεβαίωσιν.

Εἰς τὸ κεφ. 24 κατεδείχθη ὅτι ἡ ἀρνητικὴ θέσις ὄχι μόνον ἐν γένει δὲν ἐμποδίζει τὸ δυνατόν τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν καθορισμῶν τῆς διανοήσεως ἀλλ' ὅτι, τοῦναντίον μάλιστα, καθιστᾷ ταύτην τόσο ἀναγκαίαν ὅσον καὶ ἡ θετικὴ θέσις. Ἐὰν διετηρεῖτο ὡς ὑποκείμενον τὸ ἐν καὶ κατὰ μείζονα λόγον τὸ μὴ-ἐν θὰ εἴχομεν κατ' οὐσίαν τὴν παράλογον ἀμοιβαίαν κατάφασιν καὶ ἀρνησιν ὅλων τῶν καθορισμῶν τῆς διανοήσεως ὑπὸ ὅλων, τοῦτέστιν ἐκείνον τὸν παραλογισμόν ὁ ὁποῖος εἰς τὰ κεφ. 13—20, καὶ εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπερισκέπτου προσκλήσεως τοῦ νεαροῦ Σοκράτους, πλέον τοῦ δέοντος πλήρως διεξήχθη δι' ὅλων τῶν λεπτομερειῶν. Ἡ ὕψις ἔννοια τῆς συνδέσεως τῶν καθορισμῶν τῆς διανοήσεως δύναται νὰ εἶνε μόνον ἡ σύνδεσις αὐτῶν ἐν τῇ κρίσει περὶ τοῦ φαινομένου. Τὸ δυνατόν ὅμως τῆς συνδέσεως ὅλων, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἀντιφατικῶν καθορισμῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀληθῶς δεδομένον τ. ἔ. πρὸς τὸ ὡς π ρ ὀ β λ η μ α τῇ ἡμετέρᾳ γνώσει τεθειμένον ὑποκείμενον: τὸ χ τῆς πείρας, στηρίζεται μόνον ἐπὶ τοῦ ὅτι ὅλοι οἱ τρόποι θέσεως ἀνεξαρέτως νοοῦνται ὡς σχετικοί. Ὅ, τι σχετικῶς εἶνε Α δύναται νὰ εἶνε καὶ θὰ εἶνε σχετικῶς ἐπίσης μὴ-Α, καὶ Β καὶ καθ' ἑξῆς. Τὸ ἀντικείμενον ὅμως τῆς πείρας εἶχεν ἤδη ὁρισθῆ ὡς τὰ πολλὰ εἰς τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ ἡ ἐνότης, ὡς τὸ ἀόριστον εἰς τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ ὁ ὁρισμός, εἰς τρόπον ὅστε νὰ καθίσταται δυνατόν νὰ εἴπωμεν χ εἶνε Α. Ἐὰν ἤδη πρόκειται νὰ εἰσβιβασθῆ τοῦτο δι' ἀποδείξεως λαμβανούσης ὡς ἀφετηρίαν ὄχι, ὡς ἐκεῖ, τὸ εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ-εἶναι τοῦ ἐνός, ἀνάγκη τὸ μὴ-εἶναι τοῦτο νὰ εἶνε μόνον σχετικὸν μὴ-εἶναι, νὰ σημαίνῃ ἄρα μόνον ἀρνησιν τοῦ ἀπολύτου εἶναι, ὅποτε ἀμέσως καθίσταται καταληπτὸν ὅτι ἡ σχετικὴ μὴ-θέσις εἶνε ταυτοχρόνως σχετικὴ θέσις ἡ ὁποία ὅμως πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς ὑποκείμενον ὄχι αὐτὴν ταύτην τὴν καθαρὴν θέσιν τῆς διανοήσεως ἢ ὁμοίως, ὡς ἀπόλυτος, αἴρεται ὡς γνωστὸν ὑπ' αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ τὴν συσχετικὴν αὐτῆς ἔννοιαν: τὸ προβληματικὸν ἀντικείμενον τῆς πείρας.

Κατὰ ταῦτα ἀντιλαμβανόμεθα τὸ ζήτημα ὡς ἑξῆς. Ἐὰν ἐκλείρη ἡ ἀπόλυτος θέσις (π. χ. τοῦ ἐνός) παραμείνῃ ὅμως ἡ σχετικὴ, τί ἰσχύει ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὡς πρὸς τὴν συσχετικὴν ἔννοιαν πείρας θέσεως τῆς διανοήσεως τὴν ὁποῖαν τελικῶς ἀφορᾷ ἐκεῖνη: περὶ τοῦ χ τῆς πείρας;

Ἡ ἀπόδειξις διεξάγεται ὡς ἑξῆς: Τὸ ἕτερον (τὰ ἄλλα) ὀφείλει ὡς ἕτερον (μὴ ἐν) νὰ εἶνε πρωτίστως διάφορον· διάφορον ὄχι τοῦ ἐνός ἀφοῦ τοῦτο δὲν εἶνε καὶ οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ γίνεται λόγος· ἀλλὰ διάφορον πρὸς ἄλληλα. Συνεπῶς πρέπει νὰ νοήσωμεν αὐτὸ (ὡς ἐν κεφ. 22) ὡς ὑπαγόμενον ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ πολλαπλοῦ (κατὰ πλήθη) καὶ μάλιστα εἰς τρόπον ὅστε οἰαδῆποτε ποσότης (ὄγκος) αὐτοῦ νὰ εἶνε τι ἀπείρως ποικίλον (καὶ τοῦτο ὡς ἐν 158 C). Ἐὰν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρέσωμέν τι δυνάμενον νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ ἐλάχιστον, θὰ ἴδωμεν ἐξάλφνης, ἀντὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν, πολλά, ἀντὶ τοῦ ἐλάχιστου ὑπερβαλλόντως μέγα τι περιβαλλόμενον

πρὸς τὰ μέρη τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐκ τῆς καταμήσεως αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἔχομεν πολλοὺς ὄγκους τῶν ὁμοίων ἕκαστος δὲ φαίνεται ὡς εἷς ἐνῶ δὲν δὲ εἶνε εἷς διότι τὸ (ἀπολύτως λαμβανόμενον) ἐν δὲν ὑπάρχει. Φαινομενικῶς δὲ ὑπάρχει καὶ ἀριθμὸς αὐτῶν, ἀφοῦ ἐν ἕκαστον εἶνε (φαινομενικῶς) ἐν ὁμοῦ δὲ εἶνε πολλά... Καὶ ἀφοῦ τὸ αὐτὸ φαίνεται μικρὸν καὶ μέγα, μικρὸν ἐν σχέσει πρὸς ἕκαστον τοῦ ὁποίου εἶνε μέρος μέγα δὲ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἴδια ἑαυτοῦ μέρη, ἀνάγκη κατὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς μιᾶς καταστάσεως φαινομένου εἰς τὴν ἄλλην νὰ ὑπερβῇ καὶ τὸ σύνορον ἀμφοτέρων τῶν ἐννοιῶν τούτων τοῦθ' ὅπερ δὲ ἀποτελεῖ τὸ φαινόμενον τῆς ἰσότητος. Πλὴν τούτου ἕκαστος ὄγκος ἀνάγκη νὰ φαίνεται ὡς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφορισζόμενος, καίτοι καθ' ἑαυτὸν ἐξεταζόμενος στερεῖται ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ μέσου, διότι οἷονδήποτε καὶ ἂν λάβῃ τις, διὰ τῆς διανοίας, ὡς ἀρχὴν, τέλος ἢ μέσον (τ. ἔ. θεωρήσῃ τις ὡς τοιοῦτον ἢ θέσῃ) δὲ ἀναφανῆ πάντοτε πρὸς τῆς ἀρχῆς ἄλλη τις ἀρχή, μετὰ τὸ τέλος ἄλλο τέλος, καὶ εἰς τὸ μέσον ἄλλο τι μέσον, ἀφοῦ οὐδὲν τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐν ὁρισμένον διότι, ὡς γνωστόν, δὲν ὑπάρχει τὸ (ἀπόλυτον) ἐν.— Ἀφοῦ ἤδη ἀντὶ τῶν λέξεων : τὸ φαινόμενον, τὸ μὴ ἀληθὲς ὄν, γίνεται χρῆσις τῆς ἐκφράσεως τὸ «ὡς ὄν», τὸ ἐν τῇ διανοίᾳ τιθέμενον ὄν δὲ **θροῦπτεται κερματιζόμενον**» (πρβλ. 144 BE) διότι μόνον ὡς ὄγκος ἀνευ ἐνότητος δύναται νὰ θεωρηθῇ (**ὄγκος ἀνευ ἐνός** 165 B, πρβλ. 158 C, **πλήθῃ ἐν οἷς τὸ ἐν οὐκ ἐνι**). Μακρόθεν βεβαίως καὶ ἀμυδρῶς ὁρώμενον δὲ φαίνεται ὡς ἐν, ἐκ τοῦ πλησίον ὅμως καὶ σαφῶς νοούμενον φαίνεται ἐν ἕκαστον ἀπειρον τὸ πλήθος, ἀφοῦ στερεῖται ἐνότητος ἢ ὁποῖα (πάντοτε ἐν τῷ λογισμῷ) συμφώνως πρὸς τὴν προϋπόθεσιν δὲν ὑπάρχει. Ἐκαστον ἄρα τοῦ ἑτέρου δὲ ἐμφανίζεται ὡς ἀπειρον (ἀόριστον) καὶ ὡς τοῦ ὁρίου (καθορισμοῦ) μετέχον, ὁμοίως ὡς ἐν καὶ πολλά, ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον· ὅπως ἐπὶ εἰκόνας τινὸς εἰς τὸν μακρόθεν ὁρῶντα φαίνονται τὰ πάντα ἐν, ταῦτόν καὶ ὅμοιον, ὅταν ὅμως οὗτος πλησιάσῃ βλέπῃ αὐτὰ πολλὰ καὶ διάφορα, τούτέστιν ὡς ἐκ τῆς ὁρατῆς καθισταμένης διαφορᾶς βλέπει αὐτὰ ὡς διαφόρου φύσεως καὶ ἀνόμοια Ἡ συναγωγὴ τῶν περαιτέρω καθορισμῶν ὑποδεικνύεται πάλιν ἐν συντόμῳ περιλήψει, τῆς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον πραγματοποιήσεως ἐπαφιεμένης εἰς τὸν ἀναγνώστην διότι εἶνε «πλέον εὐκόλος δι' ἡμᾶς».

Ἡ ἀπόδειξις ἀπαιτεῖ ἀμέριστον τὴν προσοχὴν μας. Ὡς κύριος αὐτῆς σκοπὸς προβάλλει διαρκῶς σαφέστερον ἢ ἀκριβῆς ἐπεξεργασία τῆς ἐννοίας τοῦ φαινομένου ἢ ὁρθότερον : τὸ ἂντικειμένου ἐν τῇ ἐμφανίσει. Εἰς τὸ φαίνεσθαι ἀντιτίθεται ἀποτόμως τὸ εἶναι. Ἐκαστος ὄγκος, ἀναγιγνώσκωμεν, φαίνεται ὡς εἷς, δὲν εἶνε ὅμως τοιοῦτος (164 D), φαίνεται (δόξει) ὡς νὰ ὑπῆρχεν ἀριθμὸς περὶ αὐτοῦ, ὅχι δὲ ἀληθῶς νομίζομεν ὅτι βλέπομεν ἐπ' αὐτοῦ ἄρτιον καὶ περιττόν (**οὐκ**

ἀληθῶς φαίνεται 164 E). Κατόπιν ἀκόμη θετικώτερον παρίσταται εἰς ἡμᾶς (κρίνομεν ;) ὡς τὸ καὶ τὸ (**δοξασθῆσεται εἶναι**, 165 A) ἢ ἐν αὐτῷ προβάλλει τὸ φαινόμενον τῆς ἰσότητος (**φάντασμα ἰσότητος**) ἢ ὁποῖα βεβαίως ἀποτελεῖ θετικόν τι. Περαιτέρω ὅμως : λαμβάνομεν (θέτομεν) αὐτὸ ἐν τῇ διανοήσει ὡς ὄν τέλος δὲ ἀποκαλεῖται αὐτόχρομα ὄν (ἀντικείμενον) (165 A, **πάν τὸ ὄν δ' ἂν τις λάβῃ τῇ διανοίᾳ**), μάλιστα αὐτὸ τὸ εἶναι ἐν τῷ φαινομένῳ εἶνε τὸ (σαφῶς ἐκ τοῦ πλησίον) νοούμενον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ (ἀμυδρῶς ἐκ τοῦ μικρόθεν) ὁρώμενον, εἶνε ἀκριβῶς εἶναι τὸ ὁποῖον δέον νὰ συλλάβωμεν διὰ τῆς διανοίας καὶ ὄχι διὰ τῆς ὁράσεως, κατὰ τὸν «Φαίδωνα» (81 B), τὴν «Πολιτείαν» (529 D, **ἄ δὲ λόγῳ καὶ διανοίᾳ ληπτὰ, ὄψει δ' οὐ**, ἔπειτα 507 C 510 E, 511 C, 526 A), καὶ τὸν «Τίμαιον» (49 A). Καίτοι δὲ ἐξικολουθεῖ καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ γίνεται χρῆσις τῆς ἐκφράσεως «φαινόμενον», δὲν σημαίνει οὐχ ἥτιον αὕτη πλέον φάσμα ἄνευ τινὸς ὑποστάσεως, ἀλλὰ σημαίνει τὴν ὠρισμένην, καίτοι σχετικὴν, παρίστασιν τοῦ ἀντικειμένου ἐν τῇ—ὑπὸ ὄρους βεβαίως, ἐν τῇ ἰδιότητι ὅμως αὐτῆς ταύτη ἀληθῆ ἢ ἄτε τεθεμελιωμένη—ἐμπειρικῇ γνώσει.

Ταυτόχρονον ἐπεξεργάζεται, ἐνταῦθα τὸ πρῶτον, ὁ Πλάτων μέχρι τοῦ τελευταίου δυνατοῦ σημείου, τὴν σχετικότητα τῆς ἐμπειρικῆς ταύτης ἀληθείας. Πάντα ἐμπειρικὸν καθορισμὸν δυνατόν νὰ υπερβαῖν πάλιν δι' ἄλλου, καὶ τοῦτο ἐπ' ἀπειρον· ὑπερβαίνομεν δ' αὐτὸν διὰ διαρκῶς νέων καθορισμῶν. Ἐντεῦθεν πάσης ἀρχῆς ληφθείσης ὡς βάσεως ἀνακαλύπτομεν διαρκῶς ἄλλην προγενεστέραν ἀρχὴν, πέραν παντὸς τεθειμένου τέλους ἄλλο τέλος, ἐντὸς παντὸς μέσου ἄλλο κάλιν μέσον· τὸ τοιοῦτον δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὡς ἐφαρμοζόμενον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸν χῶρον, τὸν χρόνον, τὴν κίνησιν, τὴν ἐνέργειαν καὶ καθ' ἑξῆς. Δὲν ὑπάρχει τέλος, οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρχει τοιοῦτον, διότι τοῦτο μόνον ἐν τῇ ἀπολύτῳ ἐνότητι τοῦ καθορισμοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ νοηθῆ, αὕτη ὅμως ἀποκλείεται ὑπὸ τῆς προϋποθέσεως τῆς ὁποίας ἡ ἔννοια, ὡς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὴν ἀπειρον σχετικότητα, καθίσταται ἤδη τελείως σαφῆς, ὅτι τ. ἔ. «τὸ ἐν δὲν εἶνε» δηλαδὴ ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀπόλυτος καθορισμός· ἢ φαινομένη ὅμως ἐνότης, δηλαδὴ ὁ σχετικὸς καὶ ἐν τῇ σχετικότητι αὐτοῦ ἀληθῆς καθορισμός, ὑφίσταται καὶ ὑφίσταται πάντοτε.

Ἡ σχετικότης ὅμως αὕτη ἀποκαλύπτεται ἀκριβῶς ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς καθ' ἑαυτὴν ἀκρίπτου καὶ νεκρᾶς «ἐνότητος» τῆς μορφῆς τῆς διανοήσεως εἰς ζῶσαν λειτουργίαν ἐπ' ἀπειρον προϊόντος, οὐδέποτε ἐν ἀπολύτῳ ἀποπερατώσει σταματῶντος, τρόπου καθορισμοῦ. Ἐνθυμούμεθα ἀκουσίως τὸν Kant βλέποντες ὅτι ἐνταῦθα τὸ φαινόμενον γίνεται ἀντικείμενον καὶ μάλιστα ἀντικείμενον τοῦ λογισμοῦ, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τῆς λέξεως «φαινόμενον», «ὡς φαινόμενον», «ἐν τῷ φαινομένῳ», ὅλαι αἱ καθαραὶ ἔννοιαι, ὡς λειτουργίαι μὲν θεωρούμεναι καὶ

διὰ τὰ καταστήσῃσι δυνατὸν τὸ ἀντικείμενον τῆς πείρας τίθενται, ὡς ἀπόλυτα ὅμως, ὡς ἔκφρασις ἀπομεμονωμένων καθαρῶν πραγμάτων τοῦ νοῦς (καὶ ὡς τοιαῦτα παραδόξως πως ἐθεώρησαν τὰς Ἰδέας) ἀποκρούονται. Ὁ λογισμὸς (*διάνοια* ἢ ὁποῖα κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν *νοῦν* σημαίνει τὴν διαδικασίαν τοῦ διανοεῖσθαι) εἶχεν ἤδη εἰς τὴν «Πολιτείαν» παρουσιασθῆ ὡς ἡ λειτουργία τῆς ὑπὸ ὄρους θέσεως· ἀλλ' ἐκεῖ, τοῦλάχιστον φαινομενικῶς, ἀπέμενεν ἀκόμῃ ὑπὲρ αὐτὸν ὁ νοῦς ὡς ἡ δύναμις γνησιωτάτης, ἀπολύτου γνώσεως. Ἐνταῦθα ταῦναντίον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τελειωτικῶς ἔχει ὑπερνικηθῆ καὶ ἡ τελευταία ἴσως δυνατὴ πλάνη ὅτι δῆθεν ἀπομένει ἀκόμῃ εἰς τὸν καθαρὸν, τ. ἔ. ἐντελῶς ἀπὸ τῆς πείρας ἀνεξάρτητον διαλογισμὸν, οἰαδήποτε ἰδία αὐτῷ ἀντικειμενικότητος. Ἡ ἀντικειμενικότης ταῦναντίον τῆς πείρας, ἡ μόνη ἢ ὁποῖα δι' ἡμᾶς ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν δυνάμεθα νὰ φησάσωμεν, στηρίζεται ἐπὶ τῆς διανοήσεως δηλαδή ἐπὶ τῆς ἀπείρου συμπλοκῆς καὶ ἀμοιβαίας εἰσδύσεως τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς παντομεροῦς σχετικότητος τ. ἔ. τοῦ «φαινομένου» εἰσελθουσῶν ἀρχηγόνων τῆς διανοήσεως λειτουργιῶν.

Καὶ οὕτω ἔχει λυθῆ τὸ ζήτημα : ἀπεδείχθη πρῶτον ὅτι *a priori* ἔχομεν, τὰς ἀφρημένας ἐννοίας, καίτοι εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν εὐρίσκεται μόνον ἡ πείρα, δεύτερον ὅτι εἶνε, καὶ πῶς εἶνε, αὗται κατάλληλοι καὶ ἐπαρκεῖς διὰ τὸ ἀληθὲς πρόβλημα τῆς γνώσεως ἡμῶν, διὰ τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς πείρας. Ἀμφότερα ἔχουσιν οὕτω διότι αἱ ἐννοιαὶ ὡς λειτουργικαὶ καὶ ὄχι πρᾶγματα δὲν στεροῦνται τῆς σχετικότητος ἀλλὰ μᾶλλον εἰς αὐτὴν ἐντελῶς κατευθύνονται, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο εἶνε καὶ πεπλασμένοι εἰς τρόπον ὥστε ἐν μέσῳ τῆς ἀπείρου σχετικότητος νὰ καθιστῶσι μῶλα ταῦτα δυνατάς, καθωρισμένας τοῦτέστι, σχετικὰς θέσεις.

Καὶ τὸ ἐξῆς ἀκόμῃ εἶνε ἄξιον σημειώσεως. Τινὲς (Susemihl) ἐσκέφθησαν τὸν Δημόκριτον ὅταν ἐγένετο λόγος περὶ τῶν ὄγκων ἄνευ ἐνότητος. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ ἄτομα τοῦ Δημοκρίτου καλοῦνται *ὄγκοι*, καὶ ὅταν συναντῶμεν τὸν ὄρον τοῦτον εἰς τὸν «Γίμαιον» (56 C, 62 C, ἰδίως ἐὰν παραβάλωμεν πρὸς τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο χωρίων τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτ. περὶ γεν. καὶ φθορ. I 8 σελ. 325 a 30) δυσκόλως δυνάμεθα ν' ἀποκρούσωμεν τὴν συγγένειαν πρὸς τὸν ἀτομισμὸν. Ἀλλὰ τότε, ἀκριβῶς τὰ ἄτομα ταῦτα, ὡς ἀπολύτως ἀδιαρέτους ὄγκους, ὡς ἀνάλογα πρὸς τὸ ἐν τοῦ Παρμενίδου, ὡς ψευδεῖς, *ἔτεθ' ὄντα*, τ. ἔ. ὡς δῆθεν ἀπολύτους καθορισμοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πραγματικότητι τῶν φαινομένων, ἀπέρριψεν ὁ Πλάτων διὰ τὰ διεξαγάγη αὐτηγῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τῆς πραγματικότητος ἐν τῷ χώρῳ τὰς (ὡς γνωστὸν ἐν τῷ κεφ. 21 ἐφαρμοσθείσας) περὶ τοῦ συνεχοῦς θεωρίας αὐτοῦ. Ὁ «ὄγκος ἄνευ ἐνότητος» φθάνει καταφανῶς πέραν τῆς «ἀπλῆς» πληθῆος ἄνευ ἐνότητος (*πλήθη* 158 C, ἐπαναλαμβάνόμενον ἐν 164 C). Τὰ πολλὰ φαίνονται ὡς συγκεκριμένα· πολλὰ ἐν τῷ ὄγκῳ ταῦναντίον, τ. ἔ. τῷ μεγέθει, ὑπονοεῖται ἀναντηθῆτως ὄχι

μόνον τὸ ἀπείρως διαιρετὸν ἀλλὰ καὶ τὸ συνεχές : ὁ εἰς ὄγκος λαμβάνεται ὡς ἀπείρος τὸ πλῆθος (ὁ ὄγκος αὐτῶν ἀπείροσ ἐστὶ πλῆθει 194 D). Ἡ δὲ λέξις ὄγκος σημαίνει μὲν μέγεθος (ἐν τῇ συνήθει γλώσση καὶ βάρος, μάζαν, ὡς ἐπιστημονικὸς ὅμως ὄρος μᾶλλον ὄγκον· οὕτω ἰδίως παρ' Ἀριστοτέλη, ἰδ. Bonitz Aristoteles - Index) οὐδέποτε ὅμως σημαίνει ἀριθμὸν (Θεαιτ. 155 Α μῆτε ὄγκω μῆτε ἀριθμῶ). Δὲν πρόκειται ἄρα περὶ συμπτώσεως· ἐὰν ἀκριβῶς ἐν συναφείᾳ πρὸς ταύτας ἀναφίναται τὸ παράδοξον ἐκεῖνο πρᾶγμα, τὸ «ἐξαίρνη» τὸ ὁποῖον ἀνεγνωρίσθη ὡς ἡ ἔκφρασις τῆς ἐν τῇ διανοίᾳ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο μεταβίβασις, τῆς θεμελιούσης τὸ συνεχές.

Εἶνε ἄρα ἀληθές ὅτι θίγεται ἐνταῦθα καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ὕλης ἢ ἀρχῆς ὡς ἦν ἡττων ἀνάγκη κατ' ἐαυτὴν νὰ νοηθῆ ὡς ἐν ἀπεριορίστῳ γενικότητι ἐκπεφομένη. Ἡ ἀρχὴ τοῦ συνεχοῦς, ἢ τῆς πρώτης ἀρχῆς, χρησιμοποιεῖται πρὸς ἐπίλυσιν ὄχι μόνον τοῦ ἑνὸς τούτου προβλήματος ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν τῆς αὐτῆς φύσεως θεμελιωδῶν προβλημάτων τοῦ «δυνατοῦ τῆς πείρας».

IV. Συνέπειαι διὰ τὸ Μὴ-ἐν ἐπὶ ἀπολύτου μὴ-θέσεως τοῦ Ἑνὸς (κεφ. 27).

Ἡ τελευταία ἀντιπόδειξις ἔχει ὡς ἐξῆς : Ἐὰν ἡ καθαρὰ τῆς διανοήσεως θέσις ἀρθῆ, ὄχι μόνον τὸ εἶναι δὲν ὑπάρχει ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ φαινόμενον, διότι τοῦτο σημαίνει τὸν σχετικῶς τοῦλάχιστον τιθέμενον τῆς διανοήσεως καθορισμόν· εἰν δὲ κατ' ἀρχὴν καὶ τοῦτο δὲν ὑπάρχει τότε ἐκλείπει τόσον ἡ σχετικὴ ὅσον καὶ ἡ ἀπόλυτος θέσις. Λίαν ἀποτόμως ἐκφέρεται ἐνταῦθα ἡ ἀρνητικὴ προὑπόθεσις (166 Α) ὅτι τὸ «ἕτερον» ἐν οὐδεμιᾷ ἐννοίᾳ καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἔχει κοινόν τι πρὸς οἵανδήποτε ὄν τ. ἔ. πρὸς οἵανδήποτε ἐκ τῶν ἐν τῇ ὑποθέσει, ὡς γνωστόν, αἰρημένων καθαρῶν τῆς διανοήσεως θέσεων, Ἡ ἀνάπτυξις τούτου σχεδὸν ἀφ' ἐαυτῆς ἐννοεῖται καὶ οὐδὲν νέον παρουσιάζει.

Τινὲς ἀμφέβηλον ἂν πράγματι πρόκειται νὰ περατοῦται ἐνταῦθα ἡ συζήτησις. Κατὰ τύπον βεβαίως διότι, ὅσον εἶνε τοῦτο δυνατόν, ἐκρηγάζεται τὸ πέρας διὰ τῶν λέξεων *ἐπι ἀπαξ* (165 Ε) καὶ *εἰρησθῶ* (τ. ἔ. ἐν τέλει). Πράγματι ὅμως, καὶ κατ' οὐσίαν συνεζητήθησαν τελείως καὶ αἰδοχτὸ ὑποθέσεις· μάλιστα ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οὐδέποτε ἔφεραν ὁ Πλάτων ἐπιστημονικὴν τινα ἔρευναν τόσον τελείως εἰς πέρας ὅσον ταύτην. Οὐδὲν ἐλλεῖπει πλὴν ἴσως — ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος. Ἀλλὰ ταύτην ἔπρεπε νὰ εὗρωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι διότι αὐτὸς ἀκριβῶς εἶνε ὁ σκοπὸς τῆς ἀσκήσεως. Ὅτι ὅμως, ὡς εἶνε ὁρθόν, ἡ λύσις εὗρίσκεται ἐν αὐτῇ τῷ αἰνίγματι καὶ δὲν πρόκειται νὰ εἰσαχθῆ ἕξωθεν ποθὲν, νομίζομεν ὅτι κατεδείξαμεν.

Τὸ τοιοῦτον εἶνε ἀληθές ἀλλ' ὑπὸ ἓνα ὄρον : ὅτι ἔχομεν κατενοήσει

τὴν σημασίαν τῆς Ἰδέας ὡς Μεθόδου δπως μᾶς ἀπέδειξαν αὐτὴν ὁ «Φαίδων» καὶ ἡ «Πολιτεία». Ἡ ὠραιότερα τῆς σημασίας ταύτης πιστοποιήσεις εἶνε ὅτι προϋποθέτοντες ταύτην εὐρίσκομεν τὴν βεβαίαν καὶ σχεδὸν ἀπλουστάτην λύσιν τῶν ἄλλως ἀπελπιστικῶν δυσχερειῶν τοῦ ἀκανθώδους τούτου ἔργου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Ὁ Σοφιστής.

Εἰσαγωγή.

Ὁ «Παρμενίδης» ἦτο παρὰ πολὺ πλούσιος εἰς ἀπαρχὰς νέων ἰδεῶν ἢ ὥστε νὰ κατορθώσῃ ταῦτοχρόνως νὰ τὰς ἀναπτύξῃ ὅλας τελείως. Παρμένειαν ἐν μέρει τοσοῦτον κεκαλυμμένην ὥστε θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ ἐπεξεργασθῇ αὐτὰς ἢ ἡμετέρα ἀνάλυσις ἀν δὲν εἶχομεν εἰς τὴν διαίθεσίν μας δύο ἄλλα συγγράμματα εἰς τὰ ὁποῖα σημαντικὸν μέρος τοῦλάχιστον τῶν ἀπαρχῶν τούτων ἀναπτύσσεται τελειότερον· τὰ συγγράμματα ταῦτα εἶνε ὁ «Σοφιστής» καὶ ὁ «Φίληβος».

Δὲν ἦτο βεβαίως εὐκόλον νὰ παρίδῃ τις ὅτι ὁ «Σοφιστής» εὐρίσκειται εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς τὸν «Παρμενίδην». Διχογνωμίαι τοῦναντίον ὑφίσταντο, καὶ ὑφίστανται ἀκόμη ποῦ καὶ ποῦ, ὡς πρὸς τὴν κατὰ χρόνον σχέσιν τῶν δύο συγγραμμάτων. Νομίζομεν ὅμως ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκ νέου γίνεται μνεῖα τῆς συναντήσεως τοῦ νεαροῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ γηραιοῦ Παρμενίδου (217 C), θὰ εἶνε καθ' ἑαυτὸ σχεδὸν ἐπαρκὲς πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος. Διότι ἐὰν βεβαίως ἡ συνάντησις αὕτη, ὡς εἶνε λίαν πιθανόν, δὲν ἔλαβε πρῶτον ἰδίᾳ ἄλλ' ἐπλάσθη μόνον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐσωτερικῆς πλοκῆς τοῦ διαλόγου, ἢ μνεῖα ταύτης εἰς ἕτερον πλατωνικὸν ἔργον ἢ τὸν «Παρμενίδην» δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ἄλλως ἢ ὡς μνεῖα αὐτοῦ τούτου τοῦ διαλόγου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὀφείλομεν, κατ' ἀνάγκην, νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐρμηνείαν ὅτι ἡ ἐν τῷ «Θεαιτήτῳ» μνεῖα ἀναφέρεται εἰς τὸν μελλοντα νὰ γραφῇ, καθὼς καὶ ὅτι ἡ ἐν τῷ «Σοφιστῇ» ἀφορᾷ τὸν δημοσιευθέντα ἤδη διάλογον· καὶ τοῦτο διότι τὸ χωρίον τοῦ «Θεαιτήτου», ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω (Σελ. 219), δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀναφέρεται εἰς ὑπάρχοντα διάλογον ἄλλ' εἰς σχεδιαζόμενον τοιοῦτον ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἐπραγματοποιήθη ὑπὸ τὸν τύπον ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐσχεδιάζετο. Ἐνῶ, τοῦναντίον, τὸ ἠθὲν χωρίον τοῦ «Σοφιστοῦ» σαφῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ γνωστὸν ἤδη εἰς τὸν ἀναγνώστην σύγγραμμα, ἐπαναφέρον εἰς τὴν μνημὴν τὴν εἰς τὸ σύγγραμμα ἐκεῖνο πρῶτον χρησιμοποιοῦμένην μέθωδον, τὴν μέθωδον δι' ἐρωτήσεων κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀποκρινόμενος εἰς αὐτὰς